БЕЛАРУСЬ

Штадзенная палітычна-эканаміцкая і літэратурная газэта

пад агульным кіраўніцтвам Язэпа Лёсіка.

ГОД ВЫДАНЬНЯ II.

Падпіска на 1 м-ц: з перасыл. 20 р. без перас. 17 р.

АБВЕСТКІ: на 4-й страніцы прымаюцца на ўсіх мовах па 2 мк. за радок пэтыту.

Газэта выходзіць штадня, апроч дзён пасьвяточных.

Рэдакцыя і Кантора: Менск, вул. Міцкевіча, Беларускі Дом (б. Юбілейны).

Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад. і ад 5 да 7 гад.

Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны і з адрэсам аўтара.

Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі.

Рукапісы назад не выдаюцца.

ЦАНА 1 МАРК.

№ 31 (87). Менск, Пятніца 13 лютага 1920 г. № 31 (87).

Чарговая і неадкладная справа.

Настае мамэнт рашучы і адпавядальны. Айчына наша стаіць на пярэдадні вырашэньня свае долі. Чарговые заданьні нашай політыкі высьнены. Цьвёрда зазначаны дзяржаўны і політычны кірунак нашай працы. Выстаўлены нашы дзяржаўные, нацыянальные і культурные дамаганьні. Няраз высьнялося, што неўшанаваньне, або занядбаньне праў слабейшага ня дасьць людзям сапраўднага доўгачаканага і трывалага міру. Несправядлівы мір,—мір з пакрыўджанымі і зьняважанымі,—ня можа быць трывалым. Ён нясе толькі часовую палёгку ды і то ня ўсім, а толькі дужэйшым, спрытнейшым, патрапіўшым лепш зарганізавацца.

Да ліку слабейшых, не патрапіўшых зарганізавацца, народаў належыць і наш беларускі народ. Прычыны гістарычнага і геаграфічнага характару перашкодзілі яму падгатавацца, як сьледна, каб выступіць незалежна перад судом усяго сьвету. Але тые-ж самые прычыны гістарычнага і геаграфічнага парадку паставілі яго у асяродку сусьветнага міру і сусьветных падзеяў. Сталося так, што на прасторах нашага краю мае пабудавацца гмах сусьветнае згоды. Не ў Маскве ці ў Парыжы, не ў Варшаве ці ў Лёндане, а на прасторах нашай беларускай зямлі зыйдуцца людзі, каб падаць рукі сьвятога заміреньня. І сталося гэта не дзеля людзкай запаэсьлівасьці, а з прычын гістарычнай і геаграфічнай няўхільнасьці. Гэтые прычыны ўкінулі наш край у пажар сусьветнай вайны, але яны-ж і прывялі сюды ўвесь сьвет дзеля паквітаньня і справаздачы аб падрахунках сусьветнай вайны.

Так, мір у постаці Польшчы з Расіяй становіць мір усяго сьвету, а ўмовай гэтага міру зьяўляецца Беларуская Зямля. Гэта ясна цяпер кожнаму і не патрабуе тлумачэньня. Але ці пакорацца тые, хто зьедзецца можа ў Вільні, каб скончыць сусьветную трагэдыю,—ці зразумеюць яны ў поўнай меры прысуд гістарычнай волі і вынік крывавых надзей нашага часу, што аснаўным падмураваньнем міру і залогам чалавечага разьвіцьця і дабрабыту зьяўляецца ўшанаваньне дзяржаўных, нацыянальных і культурных праў слабейшых народаў, усіх нацыянальна зьняважаных і пакрыўджаных? Ці зразумеюць гэта тые, хто мае скончыць апошні акт сусьветнай трагэдыі,—ці зразумеюць яны, што толькі ўтварэньне нацыянальных дзяржаў і палюбоўнае іх хаўрусаваньне ўстановяць той моцны і непарушны грунт, на каторым збудуецца гмах справядлівага і трывалага міру.

Ці станецца гэта?

Так ці гэтак, а беларускі народ ня можа аставацца маўчлівым сьведкам таго, што адбываецца каля яго і на яго зямлі. Ен ня можа і ня мае права маўчаць тады, калі доля яго ставіцца на лёсы. Ен павінен моцна падаць свой голас і патрабаваць, каб з ім лічыліся, як з роўным сярод роўных, каб яго зямля ня была падзелена паміж тымі, хто ею цяпер уладае, і каб Беларусь складала незалежную і непадзельную дзяржаву ў фэдэрацыйнай сувязі з тымі дзяржавамі, экономіцкіе, нацыянальные і культурные інтарэсы каторых ўзаемна забесьпячаюцца. У падзеях міравога характару Беларусь павінна мець актыўнае, дзейнае ўчасьце, як раўнапраўны судзьдзя на міравым судзе.

А дзеля таго, каб гэта сталося, каб ня выкарысталі людзі з яго нябытнасьці і маўчаньня, — чарговым і неадкладным заданьнем нашай працы бліжэйшых дзён павінно быць падгатаваньне тае магчымасьці, праз каторую народ наш падасьць свой голас і зможа абараніць свае інтарэсы. Гэтай чарговай і неадкладнай працай зьяўляецца скліканьне *Беларускага зьезду* ад усіх тых беларускіх зямель, каторые захочуць наслаць на гэты зьезд сваіх паўнамоцных прадстаўнікоў.

Задачаю гэтага зьезду ў першую чаргу павінна быць: 1) нашая дзяржаўнасьць, 2) наш фэдэрацыйны саюзьнік і 3) утварэньне часовага правамоцнага народнага органу для задач цякучага мамэнту.

Скліканьне беларускага зьезду —гэта адзіны выхад з таго палажэньня, якое ўтварылося. Уся наша праца павінна быць часова адсунута ў бок. Ініцыятыву па скліканьню зьезду павінен узяць на сябе менскі нацыянальны камітэт. Зараз-жа, ня длякаючыся, адлажыўшы ў бок усе іншые справы, ўсе актыўные сілы беларускага руху мусяць учыніць усе залежные ад іх крокі, каб зьезд адбыўся ў як найхутчэйшы тэрмін.

Час не чакае. Званеце трывогу! Айчына кліча нас на падмогу...

Няма Літвы бяз Польшчы, няма Польшчы бяз Літвы.

„Няма Літвы бяз Польшчы, няма Польшчы бяз Літвы“,—словы гэтые сказаў на адным банкеце паўвеку назад Л. Кандратовіч (Сыракомля), разумеючы пад Літвою ўсё быўшае В. К. Беларуска-Літоўскае. І вось на гэты тэмат мы знаходзім артыкул у календары на 1920 год—„Zorza Wileńska“. Звычайна, гэткіе календары разьлічаны на пашырэньне сярод вясковага насяленьня, а калі прыняць пад увагу, што календар выданы ў Вільні, то трэба думаць, што ён разьлічаецца галоўным чынам у нас на Беларусі,—па беларускіх сёлах, вёсках і засьценках.

Як-жа календар тлумачыць сабе немагчымасьць істнаваньня Польшчы без Беларусі-Літвы і—наадварот? Можа ён хоча адбудаваньня гістарычнай Літвы?

А вось, паслухаем. Зазначыўшы, пасьле каротката гістарычнага агляду, што літоўцы ўтварыць свае дзяржаўнасьці ня могуць, бо іх вельмі мала, артыкул пераходзіць да беларусаў і кажа: „Што да беларусаў, то гэта—імглавіца (туман). Мова іх, адна з славянскіх, роўна зьблізана як да польскай, так і расійскай. Яна замерла на ступені народнай гаворкі. На гэтай ступені некалі стаялі мовы расійская і польская, але было тое 500 700 год таму назад. Ці ёсьць магчымасьць, каб беларуская мова, пабудзіўшыся пасьле такой летаргіі, разьвілася да значэньня сапраўды культурнай мов ? Перад усім, трэба было-б пабудзіць народ, але на гэта нельга спадзявацца, бо стараньняў некалькі дзесяткаў так званых сьвядомых беларускіх дзеячоў, каторые працуюць на нямецкіе грошы (?!), народ да гэтага часу не разумее,—шмат мільённая маса беларускага народу на іх покліч не адклікаецца. Потым, трэба было-б працы цэлых пакаленьняў, трэба было-б проста вялізарных інтэлектуальных і матэр'яльных заходаў, каб утварыць уласную літэратуру, уласные кадры інтэлігэнцыі, бібліятэкі, школы і т. падобнае. Нехаця паўстае пытаньне,—нашто лбом разьбіваць муры, калі тут-жа, пад бокам, стаяць насьцеж адчыненые дзьверы, з каторых адны вядуць да бясспорна багатай сьвятыні велікарускай культуры, якая дала Пушкіна, Лермантава, Талстога, якая абладае багатым пісьменьніцтвам і іншымі культурнымі здабыткамі; другіе-ж вядуць да сьвятыні ня менш багатай і навет багацейшай культуры польскай, а разам—абедзьве яны роўна блізкіе і зразумелые беларусу.

І сапраўды, беларусы не пачуваюць сябе асобным народам. Назвы—*Беларусь, беларус*, каторые пачаліся з часоў Катарыны II (?!), народу зусім невядомые, і ён вельмі-б зьдзівіўся, каб хто яго назваў *беларусам*. Менш інтэлігэнтные, наагул, ня ведаюць ніякай нацыянальнай справы і называюць сябе проста „тутэйшымі“, а ў меру ўзросту свайго разьвіцьця становяцца або палякамі, або расійцамі, залежна ад таго, якіе ўплывы ў данай мясцовасьці маюць перавагу...

Тое, што беларус-каталік у хатнім абыходку ўжывае свае народные гутаркі, нічога яшчэ не даводзіць... Бо калі, дзякуючы залішне кепска зразумелай толеранцыі, папробавалі ў часы цёлах на Белай Русі ўвесьці беларускую мову, то само насяленьне адкінуло гэтую спробу, як сьвятатацтво.

А што найважней, дык ніводзін з абодвух народаў—ані літоўскі, ані беларускі ня маюць свае інтэлігэнцыі, без каторай ня можна абыціся пры дзяржаўным будаўніцтве, не ўспамінаючы ўжо аб войску, паліцыі, судзе, школьніцтву, комунікацыі і т. д...

Сярод мясцовага насяленьня адзіным сьпелым і дзяржаўна здольным элемэнтам зьяўляюцца палякі...

Але калі нацыянальные сілы на Літве (гістарычнай) вельмі слабые для незалежнага істнаваньня гэтага краю, то тым больш яшчэ беззнадзейна яна выглядае з боку эканаміцкага.

Літва (разумеецца, і Беларусь) становіць край абдароны прыродай нязьмерна аднабока, яна ня мае самых патрэбнейшых прадуктаў: солі, газы, мэталю, вуглю. Брак мэталю прымушае гэты край купляць заграніцай літаральна ўсё, пачынаючы з іголкі і канчаючы машынай. Яшчэ горш тое, што Літва ня мае вуглю. Гэта робіць немагчымай усялякую фабрычную прамысловасьць, так што Літва прымушана была-б свой уласны сырэц, як прыкладам, лён, воўну, збожжо, вывозіць заграніцу, каб потым за падвойные цэны купляць усё гэта ў постаці—палатна, сукна, мукі і т. п. Прыгэтым трэба зазначыць, што заграніца ўсяго дасьць Літве, апрача вуглю, бо гэта ляжыць у інтарэсе дзяржавы, прадаваць гатовые вырабы і не дапамагаць суседу ў справе разьвіцьця яго ўласнай прамысловасьці.

Паўстае пытаньне—што можа Літва зрабіць, каб ураўнаважыць заграцічны прывоз? Бо ў дзяржаўнай гаспадарцы, як і ў гаспадарцы хатняй, абавязковай ёсьць прыказка: памятай, аб расходзе, каб з даходам жыць у згодзе!“

Так збэсьціў нас і багацьце нашага краю аўтор артыкулу ў польскім календары, разьлічаным спэцыяльна для ўжытку нашаму сялянству і дробнаму засьцянковаму шляхецтву. Дзеля чаго-ж ён гэта зрабіў? Чаму не ўшанаваў ён ні нас, ні нашага багацейшага ў сьвеце краю? Чаму ён асьвяціў справу так, быццам край наш да нічога няздольны, а людзі нашы—або палякі, або расійцы. Зроблено гэта дзеля таго, каб падманучь нашае сялянство, каб яно і само сябе не шанавало, каб яно зракл00ся сябе і свае бацькаўшчыны ды не процьставіло тагды, як хцівые людзі будуць дзяліць нашую зямлю. Гэтак хітрые людзі робяць заўсюды, калі хочуць за нямашто набыць сабе тавар: яны яго ганяць калі бачаць, што сам гаспадар не разумее вартасьці свайго дабра. А народ беларускі не разумее яшчэ вялікай здольнасьці свае натуры і багацьця свайго роднага краю. Затое, добра разумеюць гэта нашые суседзі, калі лезуць да нас сьляпіцаю.

Заўважыўшы гэта, пяройдзем зноў да памянёнага артыкулу. Вось што ён апавядае далей, каб запікавіць нашым краем тые кругі польскага грамадзянства, каторые не прызнаюць за намі права на дзяржаўную незалежнасьць. „Літва—кажа аўтор—абладала нязьмернымі скарбамі ў постаці вялізарных лясоў. Скарб гэты значна паменшыўся на працягу XIX веку, шмат яго вычарпала нячуваная грабежная нямецкая гаспадарка. Ад даўнейшых нязьмерных лясных прастораў пазасталіся толькі пасекі, каторые трэба з вялікімі затратамі працы або зноў засадзіць лесам і чакаць 60—80 год, покі можна будзе карыстацца, каб мець даход, або, хоць часткаю, прынамсі, выкарчаваць і перарабіць на поле, што вымагае яшчэ большае затраты працы, на што Літва-Беларусь ня мае ані досыць грошай, ані работніцкіх рук.

Плады земляробскай працы: збожжо, лён, масло ставаілі і становяць адзіны важнейшы прадукт вывазу. Варункі для земляробства ў гэтым краі вельмі памысные, але ня гледзячы на тое, сельская гаспадарка стаяла тут вельмі нізка; напраўду працавала толькі сярэдняя і большая гаспадарка, а селянін працаваў толькі дзеля сваіх уласных патрэб“...

Даўней „купецкіе караваны з Масквы, Персіі, Азіі сустракаліся ў гэтым краі з купцамі Заходняй Эўропы. То былі дзьве, нібы бязупынна плывучые насустрач, залатые рэчкі, каторые свае цэнные асадкі пакідалі на Літве-Беларусі, ўзбагачаючы яе гарады, асабліва Вільню і Менск, каторы навет і назву сваю атрымаў, дзякуючы таму, што быў гандлёвым месцам, дзе людзі мяняліся таварамі. Даўнейшые нашые кронікі перапоўнены опісамі дабрабыту і вялікіх багацьцяў, якімі абладало віленскае мяшчанство, асабліва ў часе найбольшага расцьвету, ў XVI і XVII веку. Сьведчыць аб гэтым, паміж іншым, магістрацкі рэестр места Вільні з XVII-га веку, каторы пералічае тысячы прозьвішча жыхароў вялікіх станаў...

Страшны маскоўскі наезд пры каралю Яне Казімеру занапасьціў дабрабыт Беларусі, а пабудаваньне Пётрам Вялікім Петарбургу і ўся яго політыка падарвалі яе гандлёвае значэньне, але рашучы ўдар быў зроблены падзелам Польшчы і прылучэньнем гэтых зямель да Расіі.

Агулам кажучы, з эканаміцкага

боку прылучэньне Літвы-Беларусі да вялікай і багатай усялякімі натуральнымі скарбамі Расіі магло-б прынесьці першай карысьць. Але гэтага ня здарылося. Расійскі ўрад ня толькі ня спрыяў разьвіцьцю гэтага краю, а наадварот, дакладаў усіх стараньняў—залезнадарожным тэрыфам ды іншымі спосабамі,—каб перашкодзіць яго дабрабыту. Маскоўскі ўрад высмоктваў гэты край, насылаючы сюды цэлую араву сваіх прыгавітых урадлікаў і вядучы грабежную гаспадарку рукамі розных прыблудаў, каторым за вельмі нясумленые „заслугі" даваў вялікіе падарункі. А цемната насяленьня, каторая падтрымлівалася на ўмысьле, паслужыла апошняю прычынай заняпаду мясцовых творчых сіл; нарэшце, цяперашняя вайна, калі край гэты аддалі на грабеж усіх, наяваўшых тут па чарзе войск, падарвала да рэшты сілы гэтага краю і зьнішчыла яго дазваньня, так што, паводлуг вельмі оптымістычных падрахункаў, трэба будзе шмат дзесяткаў год, пакі загояцца найцяжэйшые раны.

З таго, што вышэй гаварылося відаць, што лятуценьні аб незалежным быце Літвы-Беларусі*), каторымі заняты головы невялікага гуртку людзей, ня могуць быць зьдзейсьнены".

Гэтакі робіць вывад аўтор календарняга артыкулу, а дзеля чаго—пагаворым заўтра.

Я. К.

*) Аўтор усюды ўжывае тэрмін—Літва, разумеючы тут і Беларусь; яму гэта вельмі карысна, бо—ў цемнаце ўсе кошкі шэры.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ

Ад 8—II.

Літ.-Бел. фронт. Уночы з 5-га на 6-ае часьці групы гэнэрала Лясоцкага ўчынілі вялікі пераход к поўначы ад Дзісны ў районе лініі чыгункі Барковічы. Прыгэтым было захоплено 200 палонных, шэф штабу бальшавіцкай брыгады, чатыры кулямёты і вялікі запас абмундзіроўкі, провіянту і амуніцыі. Будынкі пры чыгунцы на ст. Барковічы зьнішчаны. На рэшце фронту жывая разьведачная чыннасьць.

Валын. фронт Вайсковая часьць, пад камандай палкоўніка Дмахоўскага, у атацы на ст. Яклопец 2 разы разьбіла ворага, захапіўшы 2 гарматы, пасьля зноў вярнулася на сваю пазыцыю. У разьведачнай бітве к усходу ад Ноўгарад-Валынску мы разьбілі варожы батальён.

Ад 9—II.

Беларуск. Літоуск. фронт. Часьці групы гэнэрала Рыдза-Сьміглага пасунуліся на ўсход ад ракі Сарапкі і места Асьвею, заняўшы Ліпель і Дубрава-Валынец. Пры стычках разьведчыкаў намі ўзята 49 палонных і кулямёты.

Валынскі фронт. Без перамен.

Паведамленьні некаторых газэт аб пахіленым становішчы міністра заграніцных спраў, п. Патэка, ні на чым ня грунтуюцца.

П. Патэк карыстаецца поўным давер'ем у саюзьнікаў, а яго праграма, заграніцнай політыкі падтрымліваецца ўсімі сябрамі Рады Міністраў.

„L. F." паведамляюць з поўафіцыяльных крыніц, што парады ў політычных кругох, у зьвязку з цяперашняй сытуацыяй, зацягнуцца надоўга. Катэгорычны адказ будзе даны, пэўна, праз 7—10 дзён.

Патэк аб міры з Расіяй.

На парадзе, якую меў міністар заграніцных спраў, Патэк, з польскімі журналістамі, ён, паміж іншым, казаў, што Польшча ніколі не хацела ваяваць, але гэта яшчэ ня значыць, што мы прымушаны ўтварыць мір. Справа ня так стаіць. Наша стратэгічная пазыцыя добрая і вайсковые кругі запэўняюць, што армія знамянітая. Амуніцыі мы маем аж занадта. Кажучы аб бальшавіцкай міравой прапазыцыі, Патэк выказаў свой жаль аб тым, што бальшавікі дазволілі сабе адначасна з міравой прапазыцыяй выдаць маніфэст да польскіх рабочых. Польскі ўрад—заковчыў міністар—будзе дамагацца ўтварыць такіе міравые ўмовы, якіе далі-б магчымасьць Польшчы шырока разьвівацца.

Польшча, Украіна, Надбалтыцкіе дзяржавы і мір.

Прадстаўнікі Эстоніі, Фінляндыі, Латвіі і Украіны, якіе знаходзяцца ў Варшаве, прышлі да згоды, што першай умовай адказу на міравую прапазіцыю савецкай Расіі павінна быць прызнаньне незалежнасьці гэтых дзяржаў.

Французская палата дэпутатаў аб прапазыцыі бальшавікоў.

У Парыжы адбывалося шумнае пасяджэньне палаты дэпутатаў, гдзе разьбіралося пытаньне аб прапазыцыі бальшавікоў да Польшчы. Дэп. Кашэн выясьняе стан Польшчы, грунтуючыся на заяве польскага міністра грашавых спраў, што вайна каштуе Польшчы мільярд марак кожнага месяца і што Польшча дагэтуль ня можа урэгуляваць свае валюты.

На аснове вестак з Расіі, Кашэн даводзіць, што савецкая армія моцная, дысцыплінованая і налічвае мільён байцоў.

Тарговые зносіны Францыі з Расіяй.

Паведамляюць з Парыжу, што між Францыяй і савецкай Расіяй фактычна пачаўся обмен таварамі. Тавары перасылаюцца церэз Рэвель і Нарву.

У савецкай Расіі.

(З уражаньняў асоб, якіе прыехалі з Бальшавізіі, пасьля падачы бальшавікамі міравой прапазыцыі).

— **Эконамічнае становішчо** пакуль што стаіць у тых самых варунках, як і дагэтуль: чырвона-армейцы і савецкіе служачые маюць свае пайкі, а насяленьне здабывае сабе харчы рознымі легальнымі і нелегальнымі спосабамі. Гэта ўжо ўвайшло ў прывычку. Галадоўка там ужо рэч нормальная. Дарэжыня стаіць на адным месцы. Толькі некаторые цешаць сябе надзеяй будучым таваразбменам.

— **Аўторытэт улады сярод насяленьня** павялічваецца з кожным днём. Гэтаму дапамагаюць перамогі бальшавікоў на фронце і тэрор белых у занятых мясцовасьцях, дзе расстраліваюцца зусім невінаватые людзі, падазроные ў бальшавізьме.

— **Адносіны проці-бальшавіцкіх партыяў** (як меншавікоў і часьці эсэраў) да бальшавіцкага ўраду цяпер, можна сказаць, прыхільные. Не мяняючы сваей політыкі ў прынцыпах, яны тактычна перайшлі на пляцформу савецкага ўраду. Ленін вёў нядаўна перагаворы з лідэрамі меншавіцкіх партыяў аб іх прыняцьці ўчасьця ў урадзе. Што тычыцца чыста контр-рэвалюцыйнага элемэнту лягеру бупных буржуяў і памешчыкаў, дык цяпер на іх мала зьвяртаюць увагі—яны сілы ніякой ня маюць.

— **Міравая прапазыцыя** разьдзяліла вялікіх бальшавіцкіх кіраўнікоў на дзьве часьці: Ленін трымаецца тых поглядаў, што трэба ісьці на ўсялякіе ўступкі, каб толькі ўладзіць мір. Галоўным чынам, яго падтрымліваюць—Зіноўеў і Каменёў. Троцкі трымаецца ў сярэднім стане, на вельмі вялікіе ўступкі ён не згаджаецца. А самы галоўны працаўнік сучасных міравых перагавораў з дзяржавамі Антанты і з Польшчай ёсьць старшыня ўсерасійскай „чрэзвычайкі", Дзяржынскі. Ён кажа, што ня варта весьці міравых перагавораў у той час, калі Польшча стаіць перад рэвалюцыяй (?). Ды ён, наагул, ня верыць у тое, ці выйдзе што, колечы з гэтых міравых перагавораў і ўпікае прыхільнікаў міру амораньнем. Ённазначае, што „старая гвардыя" пакідае свае пазыцыі.

— **Кіраўнікі савецкіх урадаў Украіны, Літвы і Беларусі,** як Ракоўскі і Міцкевіч-Капсукас, мелі ў Маскве няпрыхільны прыём. Імі нездаволены.

Політычные весткі.

Выдача віnавайцаў вайны.

Нямецкіе газэты клічуць народ бяз розьніцы партыяў, каб ён у пытаньні аб выдачы віnавайцаў вайны ўтварыў адзіны цесны фронт, каб бараніць політыку дзяржавы. Увесь нямецкі народ павінен рэагаваць на гэту вялікую крыўду, бо тут ня ідзець аб лёсе 800 асоб, але аб гонары і існаваньні ўсяго народу.

Нямецкі дэлегат, граф Лерснер, пакінуў Парыж. На яго месцо прыбывае д-р Майер, які атрымаў распараджэньне прыняць сьпісак асоб, выдачы якіх Антанта вымагае.

Паўстаньне ў Фінляндыі.

„N. Kur." паведамляе, што ў Фінляндыі пачалося паўстаньне.

Ратыфікацыя мірнага дагавору.

Венскае бюро друку паведамляе, што цэнтральны выканаўчы камітэт у Маскве ратыфікаваў мірны трактат між Эстоніяй і Расіяй.

Згода аб незалежнасьці Эстонскага гаспадарства.

Тэкст згоды між Расіяй і Эстоніяй вось які: „Гэтай згодай Расійская социялістычная савецкая рэспубліка прызнае бязумоўную незалежнасьць і самастойнасьць Эстонскага Гаспадарства і дабравольна навекі адмаўляецца ад усякіх сувэрэнных праў на Эстонскую страну і народ, якіе грунтуюцца на існуючым дзяржаўным прававым парадку і на міжнародных умовах, каторые ў азначаным вышэй сэнсе трацяць сваю моц. Вынікшая прыналежнасьць да Расіі нічым не абавязвае Эстонскую страну і народ у адносінах да Расіі."

Латвія і Каўказ за мір з бальшавікамі.

Французскіе часопісі запэўняюць, што ня гледзячы на апраўдэньні, латыскі ўрад вядзе сакрэтные перагаворы з савецкім урадам. Жаданьне ўтварыць мір з бальшавікамі ў латышоў такое вялікае, што мір паміж імі пэўна будзе ўчынены.

Прадстаўнікі каўказкіх рэспублікаў паведамілі, што яны ніколі ня мелі на думцы выступаць проці савецкай Расіі.

З бальшавіцкага фронту.

Ангельскае вайсковае міністэрство паведамляе, што бальшавікі перагруповываюць свае сілы ў паўднёвую Расію. Яны ідуць на Хэрсон і Адэсу. На Крым іх наступ затрыманы.

Бальшавіцкая радыётэлеграма паведамляе, што часьці бальшавіцкай арміі падыходзяць да Адэсы і знаходзяцца цяпер у 20—30 вярстох на поўначы ад гораду.

Бальшавікі ўжо занялі Хэрсон і Нікалаеў.

Міравая прапазыцыя бальшавікоў.

Калі будзе даны адказ бальшавікоm?

У політычных і кіруючых кругох трымаецца надзея, што адказ будзе выданы ў форме ўрадовага паведамленьня і заявы міністра заграніцных спраў, п. Патэка, у Сойме. Напэўна вызначылося, што адказ будзе пасьля згоды з дзяржавамі Антанты, надбалтыцкімі і Румыніяй.

НЕЗНАЁМЫ.

Зімняя ночка. Стужа у полі.
Вецер сярдзіты гудзе...
К вёсцы убогай ціха, паволі
Хтось незнаёмы ідзе.
Сьнег па калені... Зьнікді дарогі...
Зоркі на небе няма...
З холаду зябнуць рукі і ногі,—
Жалю ня мае зіма.
Бачыць здалёку, сьвеціць аконцо,—
Йдзе незнаёмы туды,
Покуль з-за лесу выгляне сонцо,
Ўкажа на полі сляды.
Доўга ён блукаў... Вось і хаціна...
Дзьверы хутчэй адчыніў...
А на камінку сьвеціць лучына:
Шчасьця такога ня сьніў.
Дзеці спужаліся, сталі хавацца,
Туляцца ціха ў куток.
Маці пытае: „Як мусіш звацца?
Чый і адкуль ты, сынок?"
— „Я—незнаёмы... зьбіўся з дарогі,
Душу хачу абаграць;
Ў полі змарозіў рукі і ногі,
Думаў што будзе і сьмерць"...
— „Грэйся, саколік! Я не шкадую,
К комінку бліжэй сядай!
З дзецьмі двымі я тут начую...
Зоська, лучынак падай!..
Старшай дзесяты, хлопчыку восем,—
Сталі ўжо мне памагаць...
Скіньце анучку... грэйцеся... просім...
Будзе лягчэй спачываць"...
Толькі сказала,—згінула мова,
Сьлёзы пашлі із вачэй...
Горла затхнулось... Болей ні слова.
Шмат яна плача начэй.
„Што ты, кабета, плачаш аб долі?
Цяжка й табе мусіць жыць?
Так, як зімовай ночкаю ў полі,
Холадам гэтакім быць.
Бачу бяздольна ты—шчасьця ня маеш;
Сілы дарэмна ня траць.
Кінь плакаць! А мо' прычакаеш,
Толькі каб жыць—ня ўміраць.—
—„Дзе нам пра шчасьце!.. Усё мінавала,
Толькі дзя дзетак жыву...
Добра жылося, як быў ён, бывала,
Знёс у Сібір галаву"...
Маўчыць незнаёмы... Лучына шугае;
Дзеці ў куточку сядзяць;
Сьлёзы кабета рукой абцірае,
Стала аб горы казаць:
—„Бяды мала зналі, ня цепска жылося,—
Кароўка, конік свой быў,
Сьвіней і авечак патрохі вялося,—
Ня горш як другіе ён жыў.
Мяне як любіў і дзетак маленькіх—
Сумна аб гэтым казаць:
Ён сьмерці прасіў даражэнькі—
Цяжка было пакідаць.
Слухаць маленьня яго не хацелі,
Людзі бяз сэрца былі,—
На ногі і рукі жалезы надзелі
К сонцу бліжэй павялі...
Мяне ўслед прэгналі з роднае хаты,
Бынцым ня трэба і жыць.
Хто не сьмяяўся: бедны, багаты—
Мне ўсё жыцьцё не забыць.
Хлеба прасіла—плёвалі ў вочы
Вёскі адной мужыкі.
За што ліла сьлёзы ўдзень і уночы
Росачы іх асьмакі?
За шчырасьць і праўду яго заквалі,
Шчасьця людзям ён жадаў,
За яго працу дзякуй сказалі—
Вораг таго каб ня знаў...
Лепей мо будзе: дзяцей ўзгадавала
Будуць сабе зарабляць...
Думала прыдзе, доўга чакала,
Восьмы гадок ня відаць.
Здаецца учора... і звон нават чую,
І плач вось гэтых дзяцей,
І слоўцы яго: „Жыцьця нешкадую
Згіну за бедных людзей!..
Памерці ня страшна ў дальняй старонцы,
Хай толькі праўда жыве,
Там жывуць людзі, сьвеціць ім сонцо...
Нехта і нас ўспамяне"!..
Ціха у хаце. Зноў яна плача,
Слёз ня стрымае—бягуць...
За акном бура вые і скача,
Нібы там ведзьмы пяюць.
І незнаёмы, словы пачуўшы,
Жонку і дзетак пазнаў,
Вуху ня верыць... „Не, я—заснуўшы"!..
Моцна кабету абняў.
—„Ці не спазнала? Я—твой Рыгорка!..
Жыў і вярнуўся дамоў,
Сонцо ўжо сьвеціць, „ясная зорка"!..
Больш не хапіло і слоў.
Ярка лучына з комінку сьвеціць,
Вецер пачаў заціхаць,
Маці ня плача, рады і дзеці,
Сталі яго абнімаць.
Казку свабоды ён ім гаворыць,
Як будзе жыцца людзям.
Слухаюць дзеці, словы ўсе ловяць,
Ціснуцца бліжэй к грудзям.
Слухалі казку, покуль ў аконцо
Раніца стала глядзець...

Сейце разумнае, добрае, вечнае...

У гісторыі Беларусі, так сама як і ў гісторыях іншых народаў, ёсьць пэрыяды заняпадку і расьцвету нацыянальных культурных сіл. Але Беларусь у сваім нацыянальным жыцьці болей бачыла ўціску, зьдзеку і іншых благіх варункаў, чымся другіе народы, дзеля гэтага яна больш і адстала ад іх у сваім культурным разьвіцьці.

Дзякуючы гэтаму, мова наша заняпала; не маючы прытоку сьвежых сілаў навукі і лексікон яе стаў бяднець. Цяпер усплывае пытаньне, хто вінен у сучасным заняпадку нашае культуры? Можа вінна гісторыя, а можа і той, хто творыць гэту гісторыю, болей жа за ўсё вінаваты мы самі, бо няма ў нас патрыятызму і не шануем свае бацькаўшчыны, роднай мовы, свой народ і навет сябе. З нас сьмяюцца і мы сьмяёмся, нас цісьнуць, дык мы і шыю гнём. Ня так павінны рабіць патрыёты. Вазьмеце напрыклад, палякоў,—чы адракліся яны ў цяжкіе гадзіны падняволькага жыцьця ад свае бацькаўшчыны, мовы, нацыянальнасьці і гонару? Аб гэтым нам скажуць усё творы Міцкевіча, Сянькевіча, Кандратовіча і шмат іншых пісьменьнікаў; усе яны наўсьцяж плачуць па сваёй бацькаўшчыне, плачуць не сьлязьмі, а кроўю. У літэратурнай працы іх вы ня знойдзеце лібэралізму і ідэй агульна-чалавечных, але за тое на кожным кроку вы пачуеце нямецкае „Uber alles“ і убачыце патрыятызм. Яно і зразумело, бо хто пабыў пад уціскам і зьдзекам другое нацыі, то надта цяжка быць космапалітам. Чаму-ж гэта мы так вырадзіліся і згубілі свой нацыянальны твар? Чы сапраўды ў нас няма патрыётаў, чы мы ўжо на ўсё махнулі рукой?...

Ня дарма-ж з нас сьмяюцца і зьдзекуюцца людзі. Пакуль мы не зразумеем, што мы нацыя і што павінна рабіць нацыя дзеля свайго асабістага культурнага жыцьця, датуль другіе народы будуць зьдзекавацца з нас. Будзем-жа памятаць гэта і возьмемся за працу, кожны па сваёй сіле і здольнасьці, бо няма такое бяды, чы абмылкі, якое-б ня можна было-б паправіць. Будзем жа гуртавацца ў прасьветные колкі; будзем вучыцца і вучыць другіх; панясом прасьвету ў вёскі і сёлы, бо большасьць нашых братоў сялян-людзі цёмные і ня ведаюць навет, хто яны і да якое нацыянальнасьці належаць: каталік лічыць сябе паляком, праваслаўны—маскоўцам; адзін цягне да Польшчы—другі да Расіі, а аб тым што яны—беларусы, каторые маюць свой асабісты твар, сваю бацькаўшчыну, гісторыю і культуру—яны ня ведаюць. Трэба ж ім гэта растлумачыць, бо самі яны гэтага не зразумеюць і яшчэ доўга будуць перашкаджаць таму нацыянальнаму руху, які значна пашырыўся сярод беларускаў інтэлігэнтаў у апошніе пятнадцать гадоў. Праўда, некаторые ўжо шмат папрацавалі на карысьць Беларусі, але калі яны патрыёты, то не павінны думаць аб тым, што яны зрабілі, а аб тым, што яшчэ трэба рабіць, каб даць магчымасьць сваёй бацькаўшчыне выйсьці на шлях культуры і прогрэсу і скінуць з сябе тое падняволькае ярмо, якое нясе Беларусь больш як 300 гадоў.

Шмат карысьці для прасьветы прынесьлі Курсы Беларускае мовы, зарганізованые Школьнай Радай Меншчыны. Ня кажучы ўжо аб тым, што, яны маюць агульна-навуковую мэту, яны яшчэ шмат каму з інтэлігэнтаў беларусаў адчынілі вочы на сябе, свой народ і бацькаўшчыну; ўзбудзілі ў іх лепшые пачуцьці душы к ёй і даўно заснуўшы патрыятызм. Курсы гэтые далі народу некалькі дзесяткаў добрых актыўных працаўнікоў, каторые панясуць прасьвету ў цёмные сёлы і вёскі нашае бацькаўшчыны. Цераз іх будзе тварыцца вялікая эволюцыя Беларускага жыцьця, яе мовы і мастацтва, каторые так адсталі ад іншых.

Надта добра было-б, каб Школьная Рада, побач з пэрыядычнымі курсамі, зарганізавала яшчэ рад дарэмных лекцыяў па гісторыі, геаграфіі і мове ў сьвяточные дні, для тых цёмных працаўнікоў, каторые ня маюць часу хадзіць у будзённые дні слухаць лекцыі. Ад гэтых лекцыяў карысьць была-б вялікая ў дзеле зблізеньня гурту і яго прасьветы.

Дык сейце-ж разумнае, добрае, вечнае і дзякуй вам скажа народ...

М. Р.

Згінь нядоля.

Згінь, нядоля. Ідзі прападзі!
Хай адпадзе ланцуг твой ад нас.
Ветрам-бурай зьляці, адыдзі!
Ўжо даволі накпіла ты з нас.
Дык ідзі-ж, прападзі, каб цябе ня было,
Ўжо даволі і так ўсё сьлязьмі
заплыло!
Ох, даўно агонь шчасьця пагас.
Дык-жа згінь, не пануй ты між нас!

Янка Магутны.

* * *

Многа мінула год,
Як завем свой народ,
Як мы клічам яго
Панам стаць сваяго.
Песьням, казкам уняць,
Старадаўні тон ўзяць,—
Тую славу ўскрасіць,
Што ў канцох ціха сьпіць.
Путы, ёрмы пазбыць,
Вольна й шчасна зажыць.
Ды няучуў наш народ
Гэты кліч з году ў год.
А ў суседніх краёх
Падымаўся, хто мог:
І стары і малы
Йшоў на зоў грамавы,
Новы шлях пракладаў
Будучыну каваў.
Няумоўчна званіў
Што ня ўмёр, яшче—жыў!..
Чаму-ж ты ня устаеш,
К волі сьветлай ня йдзеш?
Ці ты волю забыў?
Ці ўжо выбіўся з сіл?
Ці напасьці цябе
Не завуць к барацьбе,
Што цярпіш многа год,
Мой гаротны народ?

Ул. Ж.

1918 г.

Памяці беларускага настаўніка, Аляксандра Пуліхава.

7-го лютага г. г. пахавалі на магільніку ў вёсцы Беліцкаўшчыне, Самахвалавіцкай воласьці, настаўніка школы гэтай вёскі, Аляксандра Пятрова Пуліхава. Нябошчык памёр на 21 годзе жыцьця.

Нябошчык хварэў 15 дзён і каб сяляне аб ім рупіліся і павязьлі яго ў горад, як ён прасіў, дык ён-бы выздаравеў... За ўвесь час яго хворасьці ня было навет каму падаць яму вады...

Вось тут мы знаёмімся з самай сумнай страніцай жыцьця беларускага настаўніка, якому прыходзіцца жыць адзінока ў беднаце ў самых забытых Богам і людзьмі кутках, сярод цёмных людзей.

Нельга наракаць на тое, што спэцыяльна сялянство адносілося варожа да нябошчыка—наадварот, досыць прыхільна, бо нябошчык арганізаваў гэтую школу, да яго ахвотна беларусы-каталікі навет пасылалі сваіх дзяцей. Апроч таго, п. Пуліхаў асьведамляў народ у беларускай нацыянальнай справе і быў у іх у пашане.

У часе хваробы яны да яго адносьліся звычайна, як адносяцца заўсёды да сваіх: „Калі Бог Сьвяты дасьць, дык і выздаравее, а на ліхо гэтые дактары!“.

Ня будзем пісаць падробна, як тут была справа з фурманкай, чаму сяляне адмовіліся адвезьці яго ў горад да свае сямьі. (Сямья яго жыве ў Менску). Але важна агульнае жыцьцё нашых настаўнікаў у вёсцы, якіе часта аддаюць сваё жыцьцё за народ. Ня толькі сялянство, але навет сярод сярэдняга грамадзянства не ацэніваюць праўдзівай вартасьці настаўніцкай працы. Плата настаўніцкая мізэрная, што не дае яму магчымасьці жыць болей-меней палюдзку і праца яго лічыцца скромнай.

Вось гэта ўсё і ёсьць вялікая трагэдыя нашай сучаснасьці. Але як выйсьці з гэткага агульнага трагічнага становішча нашага настаўніцтва? Як, для агульнай карысьці народнай асьветы направіць жыцьцё-быцьцё настаўнікаў, якіе адтрымліваюць мізэрную плату за сваю вялікую працу і па сягоняшні дзень? І чаму навет гэтые мізэрные грошы ня выплачываюцца ім у пору? Чаму іх шмат яшчэ ходзіць без работы і дагэтуль? Ды, наагул, пытаньняў шмат, а калі паправіцца жыцьцё настаўнікаў—няма ведама.

Homo.

Хворасьць Янкі Купалы.

(З гутаркі з д-рам Казубоўскім).

Сон, тэмпэратура і самапачуцьцё ўсё болей нормуюцца.

Залоза каля вуха хутка загоіцца.

Рэшта—без перамен.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Гэнэральны камісар усходніх зямель, Асмолоўскі, выдаў загад па ўсім дзяржаўным установам, грамадзкім касам і грамадзкім установам прымаць грошы, а так сама выплачываць служачым пэнсію толькі ў польскай валюце.

Царскіе рублі зусім ня трэба прымаць.

Такі самы загад выданы па бел. чыгунцы і білеты на царскую валюту цяпер не прадаюцца.

Ангельская місія апошнімі днямі прыбыла ў Менск. Кажуць, што мэтай гэтае місіі зьяўляецца вярбоўка рознага роду інтэлігэнтных спэцыялістаў—аграномаў, інжынэраў, тэхнікаў—на ўсякіе адміністрацыйные пасады ў занятых ангельцамі нямецкіх калёніях у Афрыцы. Згодным пяехаць у Афрыку прапануюцца вельмі выгодные ўмовы. Іх сямействы забясьпечваюць утрыманьнем на тры гады. У Менску ёсьць вельмі значны лік інтэлігэнтных працаўнікоў, згодных на адпраўку у Афрыку.

Інформацыйнае бюро прэсы. Міністэрства гандлю і промыслу паведамляе, што з прычыны поўнага вычарпаньня таварных контынгэнтаў компэнсацыйнай умовы з Чэха-Славачынай з 6 верасьня 1919 г., заявы на компэнсацыйны рахунак гандлёвая сэкцыя міністэрства далей прымаць ня будзе, а сумы, выплачаные пад гэтым тытулам будуць зьвернены. Аб варунках эвэнтуальнай новай умовы будзе паведамлено ў свой часе.

Зьменшаньне штатаў паліцыі, подлуг апошняга праэкту з Варшавы, пачнецца ў самым хуткім часе.

Ад чаду ў горача напаленай сырой кватэры памёр тры дні таму назад Л. Тычынка (расстрыжаны свяшчэньнік).

За неачыстку тротуараў аштрафована шмат домаўласьнікаў.

Бульба на рынку падаражэла да 1 мар. 30 ф. за фунт.

Кіслая капуста, па 30 мар. пуд, прадаецца ў краме цэнтральнага районнага коапэратыву (Дамінікаиская, 8).

Беларускі тэатр.

У пятніцу, 13 лютага, ў гарадзкім тэатры будзе пастаўлено: „Антось Лата“, Тараса Гушчы і „Птушка шчасьця“, сцэнічны абразок у 2 акт. са сьпевамі.

Каб даць магчымасьць шырокім масам беларускага грамадзянства бываць у тэатры, дырэкцыя наладжывае рад агульна-даступных дзённых спэктакляў па даступнай цане. Білеты на гэтые спэктаклі будуць ад 1 да 10 мар. Першы агульна даступны спэктакль адбудзецца ў нядзелю, 15 лютага а 1 гадз. папоўд. Будуць іграць: „Бутрым Няміра“, гістар. драма Ф. Аляхновіча у 2 акт. з пралёгам і „Міхалка“, жарт у 1 акце Далецкіх.

Жыць будзе лепей... Новае сонца
Стало на ўсходзе гарэць!..

Міхась Кудзелька.

Рудзенск, 30/I 1920 г.

Проф.-акад. Е. Карскі.

Алеіза Пашкевіч-Кейрысовая
пісьменьніца эпохі адраджэньня беларускай літэратуры.

(Глядзі № 30).

Але гэткая, на пагляд, вядбаласьць беларуса не даводзіць да роспачы паэта: ён верыць, што добрые пачуцьці толькі ўмацуюць селяніна ў барацьбе і йдучага за ёй прогрэсу („Вера беларуса“):

Веру, братцы, людзьмі станем,
Хутка скончым мы свой сон...
Веру, братцы, ў нашу сілу,
Веру ў волі нашай гарт...
Мы ня з гіпсу, мы—з каменя,
Мы з жалеза, мы із сталі.
Нас кавалі у пламені,
Каб мацнейшымі мы сталі.
Цяпер, братцы, мы з граніту,
Душа наша з дынаміту;
Рука цьвёрда, грудзь акута!
Пара, братцы, парваць путы!

Гэткая-ж думка і ў вершы „Скора прыдзе вясна“ („Н. Н.“ 1908 № 5): пара брацца за работу, „рваць ланцуг цемнаты“. Перайшоўшы праз горан працы і беднаты, гэткі беларус здольны засьпяваць песьню адраджэньня; яна выльецца з мільёнаў грудзей і яе пачуюць суседзі:

Вам, суседзі, вам, кумочкі,
Беларусы галубочкі,
Пяю з сэрца,—падцінайце,
Вы грамадай голас дайце.
Зложым песьню цэлым людам...
Як сьвет сьветам яшчэ стаў,
Такой песьні не слухаў:
Восем... дзевяць і мільён
Грудзей зьлецца ў адзін тон...
Ад вякоў мы, братцы, спалі,
Аж тут разам засьпявалі...

Каб абхарактэрызаваць пісьменьніцкі талент А. Пашкевічовай, трэба яшчэ ўспомніць адзін верш „Грайка“ („Н. Н.“ 1909 № 5). Сваёю думкай яно крыху прыпамінае вядомую элегію Пушкіна „Брожу-ли я вдоль улиц шумных“... Пясьняр паміраe, але пацяшае сябе думкай:

Можа з тэй ліры вырасьце іва,
З парваных струн—белые кветкі;
Можа вясною будуць іграва
Ў дрэўца ценю гуляць дзеткі...
А на задушкі пад цёмнаю івай
Жывое пачуецца слово,
Што песьня устала з стотсячнай сілай.
Жыве мая ліра нанова!

А. Пашкевіч надрукавала некалькі апавяданьняў у „Маладой Беларусі“: „Асеньніе лісты“ (I. I. 1, стр. 141—144), „Лішняя“ (ів, 145—148), „Зялёнка“ (I, 3, стр. 121—129). Апавяданьні напісаные проста, праўдзіва і жыцьцёва.

А. Пашкевіч вядомая яшчэ і як рэвалюцыйная дзеячка, памяткай чаго зьяўляюцца яе асобные выданьні з песьнямі рэвалюцыйнага зьместу і цэлая брашура—„Хрэст на свабоду“. Тут надрукаваные вершы, рысуючые зьместам рэвалюцыйны рух 1905 г.; вершаў, датычных спэцыяльна беларускага жыцьця, тут амаль няма. Надта цікавы тут адзін верш—„Нябывалые часы“, які дае агульную характэрыстыку эпохі:

І песьні заціхлі, і сьмеху ня відна,
І дзеці старэнькімі сталі;
І ноты вясёлы музыкам браць стыдна;
Радасны струны парвалі.
І хварбы артыстаў смутна рысуюць,
І цені ясны зьміраюць,
І вершы паэты з жалем рытмуюць,
І сэрцы кроўю сплываюць.

Самой паэзіі, як паказчыць жыцьця ў абразох, тут мала: тут больш вершаваные рэляцыі аб тым, што тагды адбывалося, напр.:

Тагды Гапон у грамаду
Бяжыць, крычыць:—Трэба ладу,
Трэба шроту, бомбаў, стральбаў,
Трэба біць нам гэтых шэльмаў!
Трэ зьлізаць усіх міністраў,
Бюракратаў-антыхрыстаў!

Стыль часта даволі энэргічны. Аўтор добра ведае беларускую мову, напр.:

Бомба-трах! Сяргей у шматы.
Мірскі бяжыць аж да хаты.
Цар у страху. Сэнат млее.
Беданосцаў аж хварэе...

У вершы „Моро“ прадстаўлена народная рэвалюцыя, якая можа дасягнуць страшэнных разьмераў. Гінуць мільёны людзей, але іхняя помач, хоць здалёку („праз сто міль“) зьяўляецца вельмі патрэбнай:

Растуць сіла мора злога,
У размаху відзен гарт,
Не адступяць войску Бога,—
Бой пачаўся не на жарт.
Такі бой вякамі жджэцца,
Такі бой гігантаў дасьць;
Ў такім бою толькі грэцца,
Ў такім бою толькі пасьць.

(Канец).

Допісы.

З Ігуменшчыны. Нацыянальная і культурная праца ў Ігуменскім павеце і грамадзянская сьвядомасьць аб беларускім руху расьце з кожным днем, не зважаючы на перашкоды. У некаторых валасьцёх навет і войты, назначаные польскай уладай, надта прыхільна адносяцца а нацыянальнай і школьнай працы ў беларускім кірунку, як напрыклад, у валасьцёх Пяражырскай, Дукорскай і Клінокскай.

У Дукоры заложана Беларуская Валасная Рада, ў склад якой увайшлі настаўнікі дукорскай вышэйшай пачатковай школы, Кіркевіч і др., як сьвядомые беларусы і культурные працаўнікі, ўвайшоў туды-ж і валасны войт, Цярашка, як прыхільнік. Там-жа, ў Дукоры, з ініцыятывы настаўнікаў заложаны Беларускі Вучнёўскі Гурток. Хаця школа ня лічыцца беларускай, але ўсе вучні добра гавораць пабеларуску, і, як відаць, шануюць свaю родную мову. Яны пішуць пабеларуску вершы, апавяданьні, навет і сцэнічные творы, ставяць спэктаклі, зыск з якіх ідзе на купоўлю кніжэк і газэт для школьнай бібліатэкі. Хочуць адчыніць бясплатную чытальню, але ня маюць кніг, і Школьная Беларуская Рада ў Менску ня можа стаць ім, як яны казалі, ў дапамозе. Калі гэта сапраўды так, то вельмі шкода, бо перш-на-перш трэба даць кніжку працоўнаму люду, працоўнай інтэлігенцыі.

У другіх валасьцёх справа ідзе крыху ня так. У Дудзіцкай воласьці адчынілі беларускую школу ў в. Карма. У Цытвянскай вол. адчынены дзьве беларускіе школы, адна ў в. Руськовічах, другая—ў в. Рудзенск.

У в. Дзерць. Пухаўск. вол., даўно ўжо існуе беларуская школа. Дзеці надта добра пішуць і чытаюць пабеларуску, дэклямуюць вершы, запісваюць казкі.

У самым Ігумене, хоць там існуе Нацыянальны Камітэт і Школьная Рада, праца ідзе туга, з прычыны недастачы матар'яльнай дапамогі. А працы шмат — трэба было-б склікаць павятовы зьезд настаўнікаў, адчыніць курсы беларусазнаўства, адчыніць бібліатэку чытальню.

Наогул, у Ігуменшчыне наша справа стаіць вядрэнна і з часам прынясе карысьць роднаму краю. В. З.

Рэдактар—Я. ЛЁСІК.

Выдавец — Часовы Беларускі Нацыянальны Камітэт.

З дазв. вайсков. цэнзуры № 31. 12-II.

Менск. Друкарня Інвалідаў.